Regulatorna agencija za energetiku

P L A N   R A D A

ZA 2015. GODINU

Podgorica, septembar 2014. godine

S A D R Ž A J

1. UVOD -- 2

2. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2015. GODINI -- 3

2.1. Ostvarivanje normativno-regulatorne uloge Agencije ---------------------------------- 4

2.2. Učešće u implementaciji Trećeg paketa propisa Evropske unije za oblast energetike i usklađivanje podzakonskih akata iz nadležnosti Agencije ------------ 6

2.3. Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa i praćenje ostvarenja--- 7

2.4. Organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije ------------------------ 8

2.5. Saradnja Agencije sa državnim organima, regulatornim tijelima iz okruženja i međunarodnim institucijama čiji je član -- 9

2.6. Tekući poslovi i zadaci -- 10

2.6.1. Nadzor nad radom i poslovanjem energetskih subjekata ------------------------ 11

2.6.2. Licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci ------------------- 12

2.6.3. Nadzor i primjena minimalnih standarda kvaliteta snabdijevanja električnom energijom--- 13

2.6.4. Pravno razdvajanje Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić ----------------------- 13

2.6.5. Nadzor nad implementacijom i primjenom regulatornog računovodstva ------ 15

2.6.6. Poslovi Agencije vezani za regulisanje sektora gasa ----------------------------- 16

2.6.7. Realizacija ovlašćenja Agencije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije -- 16

2.6.8. Stvaranje daljih pretpostavki za zaživljavanje tržišta električne energije ------ 17

2.6.9. Priprema tarifnih kupaca za snabdijevanje na tržištu električne energije ------ 18

2.6.10. Rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetskih subjekata i rješavanje sporova između energetskih subjekata ili između energetskih subjekata i korisnika njihovih usluga putem arbitraže ----------------------------- 19

2.6.11. Izrada godišnjih izvještaja i planova koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore -- 19

2.6.12. Postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama o djelatnostima iz energetskog sektora sa kojima Agencija raspolaže ---------- 20

2.6.13. Analiza i sagledavanje potrebe izmjena postojećih internih opštih akata Agencije -- 20

2.6.14. Obavljanje poslova javnih nabavki -- 20

3. REALIZACIJA PLANA RADA -- 21

Na osnovu člana 18 stav 1 tačka 16 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 7/11), a u vezi sa članom 32 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG", broj 20/14), Odbor Agencije na sjednici održanoj 30. septembra 2014. godine, donio je

P L A N R A D A
REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU
ZA 2015. GODINU

1. UVOD

Pravni osnov za donošenje Plana rada za 2015. godinu sadržan je u odredbi člana 18 stav 1 tačka 16 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 7/11), kojom je propisano da Odbor Agencije usvaja plan rada za narednu godinu. Obaveza utvrđivanja plana rada proizilazi iz člana 45 stav 2 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 28/10, 40/11, 42/11 i 6/13), (u daljem tekstu: Zakon), kojim je propisano da Agencija utvrđuje finansijski plan na osnovu plana rada i dostavlja ga Skupštini na usvajanje, kao i člana 32 st. 3 i 4 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG", broj 20/14) kojima je propisano da Odbor Agencije utvrđuje predlog finansijskog plana sa planom rada za narednu godinu i određuje predstavnika koji će učestvovati u skupštinskoj proceduri. Predlog finansijskog plana i akt o određivanju predstavnika Odbor Agencije dostavlja Ministarstvu finansija do 30. septembra tekuće godine.

Shodno navedenom, Plan rada Regulatorne agencije za energetiku za 2015. godinu je utvrđen kao poseban dokument koji se uz Predlog finansijskog plana dostavlja Ministarstvu finansija Vlade Crne Gore.

Predmetnim planom opisuju se poslovne aktivnosti koje Regulatorna agencija za energetiku (u daljem tekstu: Agencija), treba da izvrši u 2015. godini, pri čemu je kao veoma bitna uzeta u obzir činjenica da je u toku izrada novog zakona o energetici. Naime, imajući u vidu obaveze Crne Gore koje proizilaze iz njenog svojstva kandidata za pristup EU i članstva u Energetskoj zajednici, iz čega proističe obaveza transponovanja Trećeg energetskog paketa u domaće zakonodavstvo, u potpunosti je izvjesno da će taj zakon stupiti na snagu najkasnije do 01.01.2015. godine. Iz navedenog razloga ovim planom su utvrđene obaveze koje Agenciji predstoje u primjeni novog zakona, koje su brojne posebno kada se radi o postupku usklađivanja postojećih i donošenja novih podzakonskih akata iz nadležnosti Agencije.

Tim zakonom se značajno proširuje nadležnost Agencije što će dodatno povećati obim poslova i obaveza svih zaposlenih u Agenciji, i stvoriti potrebu za angažovanjem novih kadrova, kao i potrebu sprovođenja obuke radi osposobljavanja za izvršavanje utvrđenih obaveza.

U novi zakon o energetici se transponuju: Direktiva 2009/72/EC o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije; Direktiva 2009/73/EC o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište prirodnog gasa; Direktiva 2009/28/EC o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora; Direktiva 2005/89/EC o mjerama za obezbjeđenje sigurnosti

snabdijevanja električnom energijom i investicijama u infrastrukturu; i Direktiva 2012/27/EU o energetskoj efikasnosti, u dijelu koji se odnosi na energetsku efikasnost u proizvodnji, prenosu i distribuciji energije.

Pored navedenog, obaveze Agencije biće sadržane i u posebnom zakonu kojim se transponuju regulative Trećeg energetskog paketa, koji se odnosi na korišćenje prekograničnih kapaciteta prenosa električne energije i gasa.

Planom su opisane aktivnosti Agencije u 2015. godini, a koje se odnose na: normativno-regulatornu ulogu Agencije; implementaciju Trećeg paketa propisa Evropske unije u oblasti energetike i usklađivanje podzakonskih akata iz nadležnosti Agencije; utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa i praćenje ostvarenja; organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije; saradnju Agencije sa državnim organima, regulatornim tijelima iz okruženja i međunarodnim institucijama čiji je član; kao i tekuće poslove i zadatke koji obuhvataju: nadzor nad radom i poslovanjem energetskih subjekata; licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci; nadzor i primjena minimalnih standarda kvaliteta snabdijevanja električnom energijom; pravno razdvajanje Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić; nadzor nad implementacijom i primjenom regulatornog računovodstva; regulacija sektora gasa; realizacija ovlašćenja Agencije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije; stvaranje daljih pretpostavki za zaživljavanje tržišta električne energije; priprema tarifnih kupaca za snabdijevanje na tržištu električne energije; rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetskih subjekata i rješavanje sporova između energetskih subjekata ili između energetskih subjekata i korisnika njihovih usluga putem arbitraže; izrada godišnjih izvještaja i planova koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore; postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama o djelatnostima iz energetskog sektora sa kojima Agencija raspolaže; analiza i sagledavanje potrebe izmjena postojećih internih opštih akata Agencije; obavljanje poslova javnih nabavki.

Iz navedenih razloga realno je očekivati povećani obim posla za čije obavljanje će biti neophodno organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije, uz pojačano učešće i saradnju na nacionalnom i međunarodnom nivou.

2. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2015. GODINI

Za potrebe ovog plana, aktivnosti koje Agencija treba da realizuje u 2015. godini, prema specifičnosti poslova, sistematizovane su u sljedeće oblasti:

1) Ostvarivanje normativno-regulatorne uloge Agencije;
2) Učešće u implementaciji Trećeg paketa propisa Evropske unije u oblasti energetike i usklađivanje podzakonskih akata iz nadležnosti Agencije;
3) Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa i praćenje ostvarenja;
4) Organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije;
5) Saradnja Agencije sa državnim organima, regulatornim tijelima iz okruženja i međunarodnim institucijama čiji je član;
6) Tekući poslovi i zadaci.

2.1. Ostvarivanje normativno-regulatorne uloge Agencije

U 2015. godini Agencija u izvršenju novog zakona o energetici, treba da donese određeni broj akata, kao i da izmijeni postojeća za čije je donošenje ovlašćena. Nakon donošenja novog zakona o energetici, Agencija će sagledati svoje obaveze i pristupiti usklađivanju već donešenih pravila i propisa na osnovu važećeg Zakona, ili donošenju novih akata.

Opšti rok za donošenje propisa utvrđenih zakonom je 6 mjeseci od njegovog stupanja na snagu, s tim da su utvrđena i odstupanja za pojedine akte određeni kraći odnosno duži rokovi. Za neke akte donošenje je predviđeno u roku od najkasnije godinu ili dvije od stupanja na snagu zakona.

U normativnu aktivnost Agencije može se posredno svrstati i odobravanje i davanje saglasnosti na akta koja donose energetski subjekti.

Zakon se odnosi i na energetske subjekte i propisuje njihove obaveze da utvrđuju pravila i metodologije koje se odnose na funkcionisanje sistema ili njihovu djelatnost, pri čemu se istovremeno predviđa da Agencija iste odobrava.

Postupak odobravanja znači obavezu aktivnog učešća Agencije u tom procesu i poznavanje njegove suštine i cilja, što podrazumijeva i stručno angažovanje zaposlenih u Agenciji i značajan utrošak njihovog radnog vremena, tim prije što se za većinu metodologija i pravila postavljaju kratki rokovi za usvajanje.

Otuda je u ovom podpoglavlju sadržano donošenje opštih akata, utvrđivanje metodologija i pravila koji su predviđeni kao nadležnost Agencije i razmatranje akata energetskih subjekata u cilju njihovog odobravanja, davanja mišljenja i saglasnosti.

U trenutku utvrđivanja ovog plana, a u skladu sa Nacrtom novog zakona o energetici, u nastavku su navedene obaveze Agencije.

U 2015. godini Agencija je u obavezi da utvrdi i uskladi:

1) Metodologiju za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda operatora prenosnog i operatora distributivnog sistema i cijena, rokova i uslova za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema električne energije,
2) Metodologiju za pružanje pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja prenosnih sistema električne energije,
3) Metodologiju za utvrđivanje cijena za korišćenje prenosnog ili distributivnog sistema koje plaćaju korisnici direktnog voda kada je on priključen na prenosni ili distributivni sistem,
4) Metodologiju za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad snabdjevača poslednjeg izbora i ugroženih kupaca,
5) Metodologiju za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije,
6) Pravila za rješavanje sporova putem arbitraže,
7) Pravila za utvrđivanje iznosa korekcije cijene na inicijativu energetskog subjekta, odnosno Agencije,
8) Pravila o načinu i bližim uslovima za izdavanje, izmjenu i oduzimanje licenci,
9) Pravila o postupku i rokovima za izdavanje, preispitivanje i opoziv sertifikata,
10) Pravila za funkcionisanje snabdjevača poslednjeg izbora i ugroženih kupaca,

11) Pravila o uslovima za izdavanje odobrenja na osnovu kojih proizvođači i snabdjevači električne energije mogu snabdijevati krajnje kupce preko direktnog voda,
12) Pravila o uslovima i postupku promjene snabdjevača krajnjih kupaca električne energije,
13) Pravila za poravnanje razlike između opravdanih i ostvarenih prihoda i odobrenih troškova između pojedinih operatora distributivnog sistema,
14) Pravila čuvanja povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija koje koriste operatori sistema,
15) Pravila za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije,
16) Pravila o minimumu kvaliteta snabdijevanja,
17) Početak i trajanje regulatornog perioda,
18) Sadržaj izvještaja povlašćenog proizvođača o ostvarenju plana proizvodnje električne energije,
19) Obrazac i postupak pristupa krajnjeg kupca električne energije podacima o njegovoj potrošnji,
20) Akt o sadržini regulatornih računa, kao i sadržaj i formu izvještaja koji se dostavlja Agenciji,
21) Pravila za preuzimanje infrastrukture od strane operatora sistema.

U 2015. godini Agencija treba da odobri:

1) Metodologiju za utvrđivanje cijena, rokova i uslova za priključenje na prenosne i distributivne sisteme električne energije i gasa,
2) Metodologiju za utvrđivanje neovlašćenog korišćenja električne energije,
3) Metodologiju za obračunavanje i naplatu neovlašćeno preuzete električne energije,
4) Pravila za funkcionisanje prenosnog sistema električne energije,
5) Pravila za funkcionisanje distributivnog sistema električne energije,
6) Pravila za mjerenje energije u distributivnim sistemima električne energije,
7) Pravila za primjenu transparentnih postupaka upravljanja i dodjeljivanja kapaciteta za prenos električne energije zasnovanih na tržišnim principima,
8) Pravila za dodjeljivanje prekograničnih kapaciteta u skladu sa usaglašenim pravilima na nivou regiona,
9) Pravila za utvrđivanje cijene električne energije za snabdijevanje poslednjeg izbora i ugroženih kupaca,
10) Cijenu električne energije koju primjenjuje snabdjevač poslednjeg izbora i ugroženih kupaca, za potrebe kupaca koji ostaju bez snabdjevača,
11) Opšte uslove za snabdijevanje,
12) Tržišna pravila za tržište električne energije,
13) Pravila za rad balansnog tržišta električne energije,
14) Program, odnosno dinamički plan zamjene brojila električne energije koja su u vlasništvu drugih pravnih i fizičkih lica, kao i njihovog izmještanja kada je to potrebno,
15) Program mjera primjene nediskriminatornih uslova za pristup prenosnim i distributivnim sistemima električne energije,
16) Izuzeće od primjene propisanih uslova, rokova i cijena za korišćenje nove infrastrukture za električnu energiju.

U 2015. godini Agencija treba da dâ saglasnost na sljedeća akta, i to:

1) Desetogodišnji plan razvoja prenosnog sistema električne energije,

2) Investicioni plan operatora sistema električne energije za period jednak regulatornom periodu, po godinama regulatornog perioda,
3) Desetogodišnji plan razvoja distributivnog sistema električne energije, koji su usklađeni sa planovima razvoja prenosnih sistema električne energije.

2.2. Učešće u implementaciji Trećeg paketa propisa Evropske unije za oblast energetike i usklađivanje podzakonskih akata iz nadležnosti Agencije

Obaveza Crne Gore u procesu pridruživanja EU je usklađivanje energetskog zakonodavstva, odnosno načina organizovanja i funkcionisanja energetskog sektora Crne Gore, sa propisima EU.

Na osnovu Odluke Ministarskog savjeta Energetske zajednice od 06.10.2011. godine (O/2011/02/MS-EZ), ugovorne strane Sporazuma između Evropske zajednice i Republike Crne Gore o formiranju energetske zajednice su u obavezi da implementiraju Odluku C Komisije (2011) 3013 (finalna), kojom se stvara pravni osnov za implementaciju Trećeg energetskog paketa Evropske unije, sa krajnjim rokom do 01.01.2015. godine. Odluka sadrži listu Direktiva i regulativa koje treba implementirati.

U Agenciji je u 2013. godini, posredstvom Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, realizovan projekat podrške Agenciji u ekonomskoj regulaciji sektora energetike. Jedan od zadataka kroz koje su realizovane aktivnosti projekta je bio i implementacija Trećeg energetskog paketa, nakon transponovanja u nacionalno zakonodavstvo i njegova primjena. Ova aktivnost, na bazi rezultata projekta tehničke pomoći koja je pružena Agenciji, je nastavljena još većim intezitetom i u 2014. godini.

Implementacija Trećeg energetskog paketa podrazumijeva postizanje njegovog potpunog uključenja u nacionalno zakonodavstvo, prije svega u Zakon o energetici, a zatim i u podzakonsku regulativu, u skladu sa preuzetim obavezama Crne Gore. Polazna osnova je bila analiza neusklađenosti Zakona u dijelu kojim se uređuje uloga i nadležnost Agencije. U ovoj aktivnosti obaveza Agencije je bila da pripremi analizu neusklađenosti Zakona u dijelu svojih nadležnosti i ovlašćenja i obim potrebnih izmjena i dopuna. Pri ovome treba imati u vidu da su Trećim paketom značajno prošireni uloga i odgovornost Agencije. Kako je Agencija prema Zakonu glavni nosilac podzakonskog regulisanja energetskog sektora, nakon što Zakon bude usklađen, Agenciji predstoji značajan rad na usklađivanju podzakonske regulative, a nakon implementacije i prilagođavanja, još obimniji posao na njenoj primjeni. Takođe, Zakonom se jasno postavlja zahtjev da regulator u energetskom sektoru mora imati široka ovlašćenja, samostalnost i mogućnost donošenja odluka o svim relevantnim pitanjima regulacije sektora, nezavisno od svih drugih javnih i privatnih interesa.

U skladu sa navedenim, u toku 2014. godine Agencija je intenzivno radila na izmjenama, odnosno zbog većeg obima izmjena, na Nacrtu zakona o energetici, u saradnji sa Ministarstvom ekonomije i energetskim subjektima. Rezultat rada je Nacrt zakona o energetici koji je dat na javnu raspravu početkom avgusta tekuće godine i čije se usvajanje očekuje do kraja tekuće.

Značaj ovog zadatka nameće obavezu punog angažovanja Agencije na njegovoj realizaciji i potrebu da svi zaposleni u stručnim službama na odgovarajući način budu uključeni u ovaj posao.

2.3. Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa i praćenje ostvarenja

U oblasti cijena i tarifa, kako je predviđeno Nacrtom zakona, Agencija treba u narednom periodu da:

- Utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod operatora prenosnog i distributivnog sistema i cijene korišćenja prenosnog i distributivnog sistema električne energije;
- Utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i naknadu za rad snabdjevača poslednjeg izbora i ugroženih kupaca;
- Odobrava cijene i uslove za pružanje pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije koje predlaže operator prenosnog sistema električne energije;
- Odobrava cijene za priključenje na prenosni i distributivni sistem električne energije koje predlažu operatori sistema;
- Utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i naknadu za rad operatora tržišta.

Krajem 2011. godine Agencija je donijela Metodologiju za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije, Metodologiju za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema električne energije i Metodologiju za utvrđivanje regulatornog prihoda javnog snabdjevača i regulisanih tarifa za snabdijevanje električnom energijom. Sve metodologije izmijenjene su početkom 2012. godine. Navedenim metodologijama utvrđeno je trajanje regulatornog perioda od tri godine, počev od 01.08.2012.godine.

Metodologija za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije je izmijenjena u 2013. odnosno 2014. godini, dok je Metodologija za utvrđivanje regulatornog prihoda javnog snabdjevača i regulisanih tarifa za snabdijevanje električnom energijom izmijenjena u 2014. godini. Izmjene metodologija urađene su sa ciljem otklanjanja uticaja spoljašnjih faktora na rad i poslovanje energetskih subjekata, a time i sigurnost pružanja usluga kao i cijene tih usluga, kao što su promjena u parametrima na strani potrošnje, promjene cijena električne energije na tržištu i slično.

Donijeta je takođe i Metodologija za utvrđivanje cijena i uslova za pružanje pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije, kao i Pravila o odobravanju naknade za rad operatora tržišta.

Metodologijama su promovisani principi ograničavanja ukupnog prihoda i podsticanja energetskih subjekata, na povećanje energetske i ekonomske efikasnosti. Troškovi na koje subjekat može uticati, za prvu godinu regulatornog perioda, utvrđuju se na osnovu analize istorijskih troškova i procjene za tekuću godinu, dok se za naredne godine izračunavaju primjenom korektivnih faktora koji se baziraju na procijenjenom rastu potrošačkih cijena i povećanju efikasnosti. Uštede u troškovima koje subjekat ostvari u toku regulatornog perioda dijele se između subjekta i kupaca. Budući da su interesi energetskih subjekata i potrošača, u ekonomskom smislu, suprostavljeni, uloga regulatora je da se potrošačima obezbijedi pružanje usluga odgovarajućeg kvaliteta po prihvatljivim cijenama koje istovremeno omogućavaju ekonomsku održivost pružalaca usluga.

Na osnovu navedenih metodologija utvrđeni su regulatorno dozvoljeni prihodi i tarife, cijene i naknade za sve elektroenergetske subjekte za trogodišnji regulatorni period od 01.08.2012. do 31.07.2015. godine.

Navedenim metodologijama su utvrđeni elementi za korekciju regulatorno dozvoljenog prihoda energetskih subjekata, cijena i tarifa, tokom perioda važenja ili za naredni regulatorni period.

Tokom 2013. godine Agencija je donijela Pravila za izmjenu tarifa za električnu energiju. Pravilima su propisani način, uslovi i postupak izmjene regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa tokom odnosno na kraju regulatorne godine i utvrđivanja privremenih cijena od strane Agencije.

Krajem 2013. godine, Agencija je utvrdila regulatorni kontni plan i isti dostavila radi primjene operatoru distributivnog i operatoru prenosnog sistema. Ovaj kontni plan utvrđen je kao dodatak na postojeći kontni plan, propisan od ovlašćenog nosioca javnih ovlašćenja, a sa ciljem obezbjeđenja unaprijed definisanih podataka o osnovnim sredstvima, prihodima i troškovima operatora, koji služe za obračun regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena. Vođenje evidencija na propisanim računima ima za cilj obezbjeđenje uporedivosti izvještaja tokom više uzastopnih perioda i njihovo poređenje sa odobrenim veličinama za odnosne periode. U toku 2014. godine subjekti su počeli sa primjenom regulatornog kontnog plana i do kraja godine je potrebno otkloniti eventualne prepreke za njegovu punu primjenu, sa ciljem da subjekti za 2014. godinu Agenciji dostave izvještaje sastavljene prema propisanim računima.

U narednoj godini, nakon stupanja na snagu novog zakona o energetici, Agencija će raditi na donošenju metodologija, usklađenih sa Zakonom, u koje će ugraditi iskustva stečena tokom proteklog perioda regulacije, a posebno prvog višegodišnjeg regulatornog perioda.

Kao i u prethodnom periodu, Agencija će i tokom 2015. godine, pratiti realizaciju investicionih planova, kao i ostvarenje energetskih i ekonomskih veličina, na osnovu kojih je utvrđen regulatorno dozvoljeni prihod, cijene i tarife i po potrebi vršiti korekcije pojedinih veličina tokom ili na kraju regulatorne godine. Praćenje ostvarenja odobrenih veličina Agencija će vršiti stalnim nadzorom nad radom i poslovanjem energetskih subjekata, bilo neposrednom kontrolom ili kontrolom dostavljene dokumentacije i izvještaja, kako bi, u skladu sa navedenim propisima, pravovremeno reagovala na promjenu fizičkih i finansijskih pokazatelja poslovanja subjekata.

2.4. Organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije

Za ispunjavanje zakonskih obaveza Agencije, koje će izvjesno sa donošenjem novog zakona biti mnogo složenije, u 2015. godini je potrebno ojačati kadrovske kapacitete i nastaviti sa profesionalnim osposobljavanjem zaposlenih.

Za jačanje kadrovskih kapaciteta potrebne su organizacione promjene i povećanje broja zaposlenih. Ovo iz razloga što Agenciji predstoji veoma značajan broj novih aktivnosti što iziskuje organizacione promjene koje se odnose na formiranje stručne službe za sektor nafte i gasa, za što je nephodno uposliti kadar visoke stručne spreme, kao i dopunu u postojećim stručnim službama. Pored uvećanog obima posla, povećanje broja zaposlenih uslovljeno je i otvaranjem maloprodajnog tržišta električne energije. Navedene organizacione promjene podrazumijevaju zapošljavanje tri lica sa visokom stručnom spremom, metalurško-tehnološke ili mašinske, elektrotehničke i pravne struke.

Osim organizacionih promjena neophodno je profesionalno osposobljavanje zaposlenih kroz učestvovanje na brojnim seminarima, skupovima, forumima i sastancima radnih

grupa unutar međunarodnih organizacija, navedenim u tački 2.5 ovog plana. Za oblasti koje budu od interesa Agencije, obezbijediće se i stručna pomoć kroz posebne vidove obuka, angažovanjem konsultanata i sprovođenjem trening projekata.

Rad na obuci i unaprjeđenju znanja treba da obuhvati sve zaposlene, a posebna pažnja će se posvetiti obuci novih kadrova, naročito za oblast gasa za koje bi bili angažovani stručnjaci iz inostranstva, uz čiju pomoć bi Agencija stvarala normativnu osnovu, ali i dobila smjernice za praktičnu primjenu istih.

2.5. Saradnja Agencije sa državnim organima, regulatornim tijelima iz okruženja i međunarodnim institucijama čiji je član ili sa kojima ima zajedničke pravce aktivnosti

U cilju uspješnog obavljanja poslova koje spadaju u nadležnost Agencije, neophodna je kontinuirana saradnja kako sa državnim organima u Crnoj Gori tako i sa međunarodnim organizacijama u čije aktivnosti je Agencija uključena u svojstu člana ili, pak, posmatrača.

Domaća saradnja

U narednom periodu nastavit će se saradnja sa ministarstvima, prevashodno sa Ministarstvom ekonomije u čiji djelokrug nadležnosti spada energetika. Saradnja sa ovim ministarstvom će se naročito nastaviti u vršenju zajedničkih poslova koja se odnose na sljedeća bitna pitanja:

- Sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Crne Gore Evropskoj Uniji;
- Realizaciju obaveza po osnovu članstva u Energetskoj zajednici;
- Učešće u radu Stalnog unaprijeđenog dijaloga i ostalim oblicima rada u procesu pridruživanja Evropskoj Uniji;
- Usklađivanje podzakonskih akata sa novim zakonom o energetici.

Pored Ministarstva ekonomije, nastaviće se sa radom u radnim tijelima i prisustvovanjem sastancima u organizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma i Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, u cilju pronalaženja zajedničkih rješenja koja se odnose na problematiku koja spada u djelokrug rada i ministarstava i Agencije.

Realizacijom zakonskih obaveza Agencije koje se ogledaju u vršenju nadzora nad radom licenciranih energetskih subjekata, očekuje se dalja saradnja sa Upravom za inspekcijske poslove i područnim organima za prekršaje vezano za nepravilnosti rada subjekata i podnošenje prekršajnih prijava.

Između Regulatorne agencije za energetiku i Uprave za zaštitu konkurencije (odnosno Agencije za zaštitu konkurencije), 19.07.2012. godine je zaključen Sporazum o saradnji, radi zajedničkog rada na suzbijanju zloupotreba na tržištu, razmjene informacija i kontrole djelovanja subjekata na tržištu, u okvirima zakonom utvrđene nadležnosti ovih organa. Dalja saradnja će biti nastavljena i u narednoj godini.

Dobra saradnja sa ostalim državnim organima, kao i udruženjima za zaštitu potrošača biće nastavljena putem razmatranja određenih pitanja koja se tiču prava i zaštite potrošača ili uključivanjem istih u izradu podzakonskih akata pozivanjem na učešće u javnim raspravama.

Međunarodna saradnja

Postizanje što bolje informisanosti o procesima u oblasti energetike, razmjena iskustava i jačanje edukacije kadra Agencije postiže se intenzivnim učešćem na brojnim međunarodnim sastancima, kongresima, forumima.

Agencija će i u narednom periodu nastaviti aktivnu saradnju s energetskim regulatorima država u regionu i regulatorima zemalja država članica Evropske unije, i vrlo intenzivnu saradnju sa međunarodnim organizacijama čiji smo članovi ili posmatrači.

Agencija takođe nastavlja sa predsjedavanjem u Regulatornom odboru Energetske zajednice zemalja jugoistočne Evrope – ECRB (Energy Community Regulatory Board), učestvovanjem u radnim grupama ove zajednice: Radnoj grupi za električnu energiju, Radnoj grupi za gas, Radnoj grupi za potrošače i maloprodajna tržišta i Ad hock grupi za praćenje investicija, te u radu Atinskog foruma (za električnu energiju) i foruma za gas.

Djelovanje Agencije u okviru Energetske zajednice proširit će se i na učestvovanje u aktivnostima odbora i stručnih radnih grupa Agencije za kooperaciju energetskih regulatora – ACER (Agency for the Cooperation of Energy Regulators), osnovanu 2010. godine u skladu sa odredbama Trećeg energetskog paketa.

U 2015. godini Agencija će nastaviti da učestvuje u radu Mediteranskog udruženja regulatora za električnu energiju i gas – MEDREG (Mediterranean Energy Regulators) i Udruženja regionalnih energetskih regulatora – ERRA (Energy Regulators Regional Association).

Iako za sada Agencija ima svojstvo posmatrača, značajno je da nastavi sa praćenjem rada Savjeta Evropskih energetskih regulatora – CEER (Council of European Energy Regulators), a s aspekta poštovanja zakonske obaveze izdavanja garancija porijekla proizvođačima električne energije, posebno je važan nastavak aktivnosti Agencije u Asocijaciji akreditacionih tijela – AIB (Association of Issuing Bodies). U smislu obezbjeđivanja izdavanja garancija porijekla koje će biti tržišno validne, cilj Agencije je da se u naredne 3 do 4 godine uključi u elektronski sistem AIB-a kupovinom adekvatne softverske aplikacije, kako bi se omogućilo cirkulisanje garancija sa evropskim zemljama.

2.6. Tekući poslovi i zadaci

Osim naprijed izdvojenih aktivnosti, kontinuirano će se obavljati i drugi tekući poslovi i zadaci, među kojima posebno treba izdvojiti sledeće:

1) Nadzor nad radom i poslovanjem energetskih subjekata;
2) Licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci;
3) Nadzor i primjena minimalnih standarda kvaliteta snabdijevanja električnom energijom;
4) Pravno razdvajanje Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić;
5) Implementacija regulatornog računovodstva;
6) Regulacija sektora gasa;

7) Realizacija ovlašćenja Agencije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije;

8) Stvaranje daljih pretpostavki za zaživljavanje tržišta električne energije;

9) Priprema tarifnih kupaca za snabdijevanje na tržištu električne energije;

10) Rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetskih subjekata i rješavanje sporova između energetskih subjekata ili između energetskih subjekata i korisnika njihovih usluga putem arbitraže;

11) Izrada godišnjih izvještaja i planova koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore;

12) Postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama o djelatnostima iz energetskog sektora sa kojima Agencija raspolaže;

13) Analiza i sagledavanje potrebe izmjena postojećih internih opštih akata Agencije;

14) Obavljanje poslova javnih nabavki.

2.6.1. Nadzor nad radom i poslovanjem energetskih subjekata

Agencija ima obavezu da vrši nadzor nad radom i poslovanjem energetskih subjekata, u odnosu na:

- ostvarene troškove i prihode subjekata koji obavljaju djelatnost za koju Agencija utvrđuje ili odobrava metodologije, cijene, naknade ili regulisane tarife za snabdijevanje;
- kvalitet snabdijevanja električnom energijom, koji obuhvata kvalitet usluga, neprekidnost napajanja i kvalitet napona;
- primjenu tržišnih pravila i djelovanje subjekata na tržištu, koje obuhvata i efikasnost funkcionisanja tržišta i konkurencije i zaštitu prava krajnjih kupaca, pri čemu će prilikom procjenjivanja funkcionisanja tržišta i konkurencije uzeti u obzir cijene za domaćinstva, uključujući sisteme za plaćanje, broj (stopu) promjena snabdjevača, troškove za isključenje i ponovno priključenje, naknade za usluge održavanja i žalbe domaćinstava;
- praćenje uslova pristupa skladišnim kapacitetima gasa i pomoćnih usluga;
- pojavu restriktivnih ugovornih praksi, uključujući sprečavanje velikih potrošača koji nijesu domaćinstva da ugovaraju istovremeno sa više od jednog snabdjevača ili ograniče njihov izbor i informisanje nacionalnih tijela za konkurenciju o takvim praksama;
- potrošnju energije, obezbjeđivanje dostupnosti informacija o potrošnji kupcima;
- izvršavanje podsticajnih mjera u oblasti obnovljivih izvora energije, uključujući uslove i cijene za priključenje novih proizvođača na prenosne i distributivne sisteme;
- primjenu propisa o prekograničnoj razmjeni energije, kao i rad i poslovanje subjekata koji vrše aukcijsku dodjelu prekograničnih kapaciteta ili organizuju kupovinu i prodaju energije;
- primjenu propisa kojima je uređeno objavljivanje podataka o prekograničnim kapacitetima, upotrebi prenosnog i distributivnog sistema;
- nezavisnost operatora i razdvojenost računa i primjenu programa mjera primjene nediskriminatornih uslova za pristup sistemu;
- pojavu praksi kojima operator distributivnog sistema koristi prednosti vertikalne integracije za narušavanje konkurencije i mjere za spriječavanje ili onemogućavanje tih praksi;

- pojavu praksi kojima vertikalno integrisani operator distributivnog sistema u komunikaciji sa korisnicima sistema zamjenjuje energetski subjekat koji obavlja djelatnost snabdijevanja i mjere za sprečavanje ili onemogućavanje tih praksi;
- aktivnosti i mjere koje energetski subjekti preduzimaju za poboljšanje energetske efikasnosti;
- ostvareni stepen transparentnosti ili dostupnosti informacija uključujući informacije vezane za tržište električne energije ili gasa;
- razmjenu električne energije, kao i narušavanje konkurencije, uključujući dostavljanje značajnih informacija i prijavljivanje takvih slučajeva tijelu nadležnom za zaštitu konkurencije;
- tehničku saradnju operatora prenosnog sistema sa operatorima prenosnih sistema drugih država;
- poslovanje energetskih subjekata u pogledu ispunjavanja uslova utvrđenih licencom;
- pravilnosti rada i poslovanja ili zloupotrebe položaja energetskih subjekata na tržištu;
- stabilnosti snabdijevanja energijom radi sprečavanja poremećaja na tržištu energije ili snabdijevanja toplotom;
- ispravnosti i tačnosti u finansijskom poslovanju u odnosu na iskazivanje troškova poslovanja koji mogu da utiču na formiranje cijena korišćenja prenosnih ili distributivnih sistema ili sistema za skladištenje;
- izvršavanja obaveza utvrđenih zakonom i aktima Agencije, odnosno aktima koje odobrava Agencija;
- proces pravnog i funkcionalnog razdvajanja elektroenergetskih subjekata.

2.6.2. Licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci

Budući da se energetske djelatnosti, prema Zakonu, mogu obavljati samo na osnovu licence, licenciranje energetskih subjekata predstavlja jednu od najznačajnijih nadležnosti Agencije. U 2015. godini Agencija će nastaviti raditi na izdavanju novih licenci za obavljanje energetskih djelatnosti, izmjeni ili oduzimanju već izdatih licenci i rješavanju drugih zahtjeva energetskih subjekata vezanih za licence za obavljanje energetskih djelatnosti.

Aktivnosti će se odvijati u skladu sa Zakonom i Pravilima o načinu i uslovima za izdavanje, izmjenu i oduzimanje licenci za obavljanje energetskih djelatnosti. Licence će se izdavati energetskim subjektima u oblasti nafte i gasa, u skladu sa podnijetim zahtjevima, odnosno propisanim uslovima koje podnosioci moraju ispuniti.

U skladu sa imperativom zaživljavanja tržišta električne energije, treba očekivati i izdavanje novih licenci za obavljanje tržišnih elektroenergetskih djelatnosti (proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom).

S obzriom da od 01.januara 2015. svi kupci u Crnoj Gori, uključujući i domaćinstva, stiču status kvalifikovanog kupca, tj. imaju pravo na izvbor snabdjevača, očekuje se da će se na tržištu električne energije u 2015. godini više subjekata podnijeti zahtjev za izdavanja licence za obavljanje djelatnosti snabdijevanja električnom energijom.

U Nacrtu zakona o energetici, definisani su "zatvoreni distributivni sistemi". Prepoznato je da u Crnoj Gori postoji veliki broj takvih distributivnih sistema (trgovinski centri, turistički kompleksi, i sl.) pa se u 2015. godini očekuje veći intenzitet aktivnosti u dijelu nadležnosti

Agencije, koja prema predloženom zakonskom rješenju utvrđuje ispunjenost uslova za postojanje zatvorenog distributivnog sistema.

Takođe, planirani rast korišćenja obnovljivih izvora električne energije, usloviće veći broj zahtjeva za izdavanje licenci za proizvodnju električne energije iz ovih izvora.

Nadzor nad ispunjavanjem i poštovanjem uslova iz licenci Agencija će nastaviti i u 2015. godini i preduzimati Zakonom predviđene mjere u slučaju kršenja uslova utvrđenih Zakonom i izdatim licencama.

2.6.3. Nadzor i primjena minimalnih standarda kvaliteta snabdijevanja električnom energijom

Članom 38, stav 2 tačka 3 Zakona, propisano je da Agencija utvrđuje standarde minimuma kvaliteta snabdijevanja električnom energijom. Rad na ispunjenju Zakonom predviđene obaveze započet je tokom 2012. godine, a neophodan uslov za donošenje navedenenog akta bilo je prethodno uspostavljanje sistema za prikupljanje podataka o kvalitetu snabdijevanja od strane operatora prenosnog i distributivnog sistema i dostavljanje tih podataka Agenciji. Rad je nastavljen i u 2013. godini, uz maksimalno angažovanje Agencije, uključivanje energetskih subjekata u rad na ovim dokumentima, pomoć dobijenu od strane ino–eksperata u okviru Projekta tehničke podrške, kao i kroz saradnju sa regulatorima drugih država u cilju razmjene iskustava i utvrđivanja što kvalitetnijeg dokumenta.

Kao rezultat navedenih aktivnosti, uz pomoć konsultanata, Agencija je utvrdila Nacrt Pravila o standardima minimuma kvaliteta snabdijevanja električnom energijom, koji je dostavljen energetskim subjektima na davanje primjedbi i sugestija. Subjektima su takođe dostavljeni i obrasci za prikupljanje podataka o kvalitetu, koji čine sastavni dio Pravila, i isti su obavezani da ih primjenjuju i dostavljaju na mjesečnom nivou. Prepreka za donošenje zvaničnog akta je važeći Zakon koji ne daje dovoljno ovlašćenja Agenciji za efikasno praćenje primjene standarda kvaliteta, odnosno nepostojanje kaznenih odredbi kojima bi se kao prekršaj energetskih subjekata okarakterisalo i kaznilo nepoštovanje Pravila o standardima minimuma kvaliteta snabdijevanja električnom energijom. Prevazilaženje ovog problema se očekuje donošenjem novog zakona o energetici, nakon čega bi se pristupilo postupku donošenja predmetnog akta.

U 2015. godini biće nastavljen rad na započetim zadacima, kroz obuku zaposlenih za primjenu i implementaciju usvojenih standarda kvaliteta, kao i praćenje njihove implementacije od strane energetskih subjekata obuhvaćenih tekstom navedenog akta.

2.6.4. Pravno razdvajanje Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

Crna Gora, ima obavezu da energetsko zakonodavstvo u potpunosti uskladi sa energetskim propisima EU, kao i pravno i organizacijski uskladi energetski sektor sa Zakonom i međunarodno preuzetim obavezama. Razdvajanje operatora distributivnog sistema (ODS) od vertikalno integrisane Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić je uslov za eliminisanje monopola jednog snabdjevača i razvoj maloprodajnog tržišta električne energije u Crnoj Gori. U skladu sa Zakonom, Agencija prati i analizira rad i poslovanje Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić u odnosu na pravno razdvajanje operatora distributivnog sistema električne energije. Zakonom je utvrđena obaveza Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić da sprovede pravno razdvajanje u roku od godinu dana od stupanja na snagu tog zakona, što znači do kraja maja 2011. godine. Agencija je u toku 2011 -

2014. godine u sprovođenju nadzora nad radom Elektroprivrede u ovom dijelu, preduzela niz mjera i aktivnosti sa ciljem da ubrza i podstakne proces razdvajanja.

Funkcionalno razdvajanje, koje kao obaveza postoji od donošenja Zakona o energetici iz 2003. godine, u Elektroprivredi nije u potpunosti i dosljedno sprovedeno. Operator distributivnog sistema, Snabdijevanje i Proizvodnja električne energije su posebne funkcionalne cjeline od 2005. godine, ali Elektroprivreda u dosadašnjem radu nije sačinila i objavila odvojen bilans stanja, bilans uspjeha, izvještaj o novčanim tokovima i druge izvještaje, u skladu sa zakonom kojim je uređeno računovodstvo i revizija, za svaku energetsku djelatnost posebno. Takođe ni obaveza razdvajanja računa, odnosno vođenja računovodstva na odvojenim računima za svaku energetsku djelatnost koja se obavlja u okviru istog energetskog subjekta nije dosljedno sprovedena.

Od 2011. godine od kada je Elektroprivreda započela postupak pravnog razdvajanja, Agencija je u skladu sa Zakonom vršila nadzor nad sprovođenjem ovog postupka. U više navrata Agencija je upozoravala EPCG na obaveznost okončanja ovog postupka, ali usljed nedostatka mehanizma za sankcionisanje energetskog subjekta Agencija nije bila u mogućnosti da preduzme bilo kakve mjere prema energetskom subjektu. S obzirom da je postupak izmjene Zakona u toku, očekuje se da će se sa izmjenama dati Agenciji mogućnost da sankcioniše nepostupanje energetskih subjekata u skladu sa Zakonom. Agencija će posebno pratiti: ispunjavanje uslova za nezavisnost operatora, postojanje razdvojenih računa za svaku djelatnost, kao i sprovođenje programa mjera primjene nediskriminatornih uslova za pristup sistemu, uključujući odobravanje imenovanja ovlašćenog lica za praćenje realizacije navedenog programa.

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić je 09.05.2014. godine Agenciji dostavila Program razdvajanja Operatora distributivnog sistema, sa Odlukom o formiranju Upravljačkog komiteta, koji je nadležan za realizaciju predmetnog postupka.

Program je koncipiran u dvije faze. U prvoj fazi verifikovao bi se precizan popis imovine i obaveza koje su u funkciji obavljanja distributivne djelatnosti, otvorio račun ovog organizacionog dijela i obezbijedili uslovi za planiranje i računovodstveno – finansijsko praćenje rada i poslovanja, čime bi se obezbijedilo funkcionalno razdvajanje. Završetak ove faze je planiran do kraja 2014. godine. U drugoj fazi izvršilo bi se pravno razdvajanje na način što bi EPCG kao matična kompanija osnovala društvo sa ograničenom odgovornošću u koje bi kao osnivački ulog prenijela svu imovinu koja služi obavljanju distributivne djelatnosti sa pratećim obavezama, radnom snagom i licencom, odnosno eventualnim odobrenjem za obavljanje neenergetskih djelatnosti. Prenijeta imovina, obaveze i revalorizacione rezerve brisale bi se iz bilansa stanja EPCG. Matična kompanija bi obavljala osnivačka prava u ovom društvu, odobravala godišnji finansijski plan i postavljala granice zaduženosti, bez uticaja na tekući rad i poslovanje, uz mogućnost pružanja zajedničkih usluga koje dozvoljava regulativa i koje odobri regulator, pod tržišnim uslovima i uz elaboraciju ekonomske opravdanosti. Programom je završetak cjelokupnog postupka, odnosno izdvajanje Operatora distributivnog sistema iz Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić predviđeno za 01.04.2015. godine.

Uzimajući u obzir značaj ovog pitanja za efikasno funkcionisanje cjelokupnog elektroenergetskog sektora, Agencija će u 2015. godini biti intenzivno angažovana na praćenju sprovođenja postupka razdvajanja.

2.6.5. Nadzor nad implementacijom i primjenom regulatornog računovodstva

Članom 38 stav 1 tačka 1 alineja 1 Zakona propisano je da Agencija utvrđuje metodologije za utvrđivanje cijena, rokova i uslova za korišćenje prenosnih i distributivnih sistema električne energije, što je navedeno u poglavlju 2.3. ovog plana.

U Licencama za distribuciju i prenos električne energije propisano je da Agencija može zahtijevati od Imaoca licence da dostavi računovodstvene podatke koji su obuhvatniji ili se razlikuju od onih koji se prema Zakonu o računovodstvu i reviziji prikazuju u godišnjem izvještaju.

Kako bi se obezbijedilo da postupak odobravanja regulatorno dozvoljenog prihoda od strane Agencije bude efikasniji i jednostavniji za sprovođenje, uz postojanje potrebnih podataka o troškovima i prihodima subjekata na jednom mjestu, i kako bi se istovremeno energetskim subjektima pružila podrška u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena, pristupilo se izradi posebnog regulatornog kontnog plana, koji je zasnovan na principima utvrđenim metodologijama.

Utvrđeni regulatorni kontni plan sastoji se od posebnih računa, koji predstavljaju neophodan okvir za izračunavanje ukupnih opravdanih troškova poslovanja, amortizacije i povrata na sredstva, kao i razlike u odnosu na odobrene i ostvarene prihode i troškove, kao što propisuje Metodologija, i pripremljen je na osnovu aktuelne regulatorne računovodstvene prakse Agencije. Plan se može modifikovati u slučaju izmjena ili dopuna međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja (IFRS) ili kontnog plana za poslovne svrhe, kao i u slučaju izmjena ili dopuna metodologija.

Regulatornim kontnim planom Agencija otvara mogućnost i za efikasnije vršenje nadzora nad radom i poslovanjem energetskih subjekata, koja obaveza proizilazi iz člana 42 stav 1 tačka 1 Zakona, kojim je propisano da Agencija prati i analizira rad i poslovanje energetskih subjekata u odnosu na stvarne troškove i prihode subjekata koji obavljaju djelatnost za koju Agencija određuje ili odobrava cijene ili tarife, a stav 4 tačka 3 propisuje da praćenjem i analizom rada i poslovanja Agencija vrši kontrolu ispravnosti i tačnosti u finansijskom poslovanju u odnosu na iskazivanje troškova poslovanja koji mogu da utiču na formiranje cijena korišćenja prenosnih ili distributivnih sistema.

Takođe, utvđivanjem regulatornog kontnog plana i obavezivanjem Elektroprivrede Crne gore AD Nikšić na njegovu primjenu za djelatnost distribucije električne energije, stiču se uslovi za funkcionalno razdvajanje, koje podrazumijeva razdvajanje računa za djelatnost distribucije električne energije u okviru vertikalno integrisane Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić, u skladu sa obavezom utvrđenom članom 103 stav 1 Zakona, kojim je propisano da su energetski subjekti koji obavljaju više energetskih djelatnosti dužni da te djelatnosti obavljaju funkcionalno razdvojeno, dok je stavom 2 tačka 1 alineja 1 i 3 istog člana propisano da funkcionalno razdvajanje obuhvata razdvajanje računa, na način što je vertikalno integrisani subjekat dužan da poslovanje u internom računovodstvu vodi na odvojenim računima za djelatnosti proizvodnje, distribucije i snabdijevanja, a što će takođe olakšati postupak pravnog razdvajanja te mrežne djelatnosti.

Agencija je donijela Odluku o utvrđivanju regulatornog kontnog plana, koji kao dodatak na Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u Kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica, primjenjuju elektroenergetski subjekti Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić, kao operator distributivnog sistema i Crnogorski elektroprenosni sistem AD Podgorica, kao

operator prenosnog sistema, u vođenju računovodstva za regulisane mrežne djelatnosti, od 01.01.2014. godine.

Tokom 2014. godine Agencija je izvršila nekoliko kontrola energetskih subjekata u vezi sa implementacijom regulatornog kontnog plana, a isti postupak će se nastaviti i tokom 2015. godine.

2.6.6. Poslovi Agencije vezani za regulisanje sektora gasa

U dosadašnjem zakonskom okviru kao i u onom koji će biti uspostavljen početkom 2015. godine, Agencija nastavlja sa nadležnostima u oblasti gasa. Nadležnosti će se odnositi na skladištenje, prenos, distribuciju i snabdijevanja prirodnim gasom.

Iako Zakon, uređuje ovu oblast, do praktične primjene još uvijek nije došlo. Razlog za neprimjenjivanje odredbi koje uređuju gas, je sadržan u činjenici da je crnogorski energetski sistem baziran na elekričnoj energiji proizvedenoj iz hidropotencijala ili uglja i da u Crnoj Gori i dalje ne postoji infrastruktura neophodna za obavljanje djelatnosti koje se odnose na gas.

U očekivanju realizacije projekata Transjadranskog i Jadransko-jonskog gasovoda, Vlada Crne Gore je, septembra 2013. godine, odredila operatora prenosnog sistema gasa. Ove aktivnosti neminovno vode ka obavezi Agencije da započne rad na izradi podzakonskih akata za regulisanje djelatnosti u oblasti gasa, za što će se formirati posebna organizaciona jedinica, uz prijem minimalno potrebnog broja uposlenih koji će se specijalizovati za navedene oblasti.

Međutim, nedostatak iskustva u oblasti gasa nužno vodi ka intenzivnoj aktivnosti Agencije po pitanju edukacije kadra. Takođe će biti neophodno angažovanje stručnjaka iz inostranstva prilikom izrade podzakonskih akata koje će Agencija biti u obavezi da donese nakon stupanja na snagu novog zakona koji će biti usklađen sa Direktivom 2009/73/EZ o opštim pravilima za interno tržište prirodnog gasa i Uredbom (EZ) broj 715/2009 o uslovima za pristup mrežama za prenos prirodnog gasa.

2.6.7. Realizacija ovlašćenja Agencije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije

U 2015. godini se očekuje intenzivniji razvoj i korišćenje obnovljivih izvora energije u Crnoj Gori, u skladu sa programom njihovog razvoja i korišćenja, a radi realizacije nacionalnog cilja korišćenja ovih izvora energije. U ovoj oblasti najznačajnija ovlašćenja Agencije su izdavanje garancije porijekla, utvrđivanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije i vršenje godišnje analize udjela obnovljivih izvora energije i kogeneracije u ukupnoj proizvodnji i potrošnji električne energije.

Po pitanju garancija porijekla, Zakonom je propisano da Agencija na zahtjev proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora izdaje garanciju porijekla kojom se dokazuje da je određena količina isporučene električne energije proizvedena iz obnovljivih izvora ili iz visokoefikasne kogeneracije, vrši prenos garancija porijekla ukoliko proizvođač ili neki drugi imaoc garancija porijekla prenosi garancije porijekla na drugo lice i poništava garancije porijekla ukoliko ih snabdjevači iskoriste prilikom dokazivanja krajnjem kupcu da je određeni dio njima isporučene energije proizveden iz obnovljivih izvora.

Pored toga, Agencija na zahtjev proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora ili iz visokoefikasne kogeneracije može utvrditi status povlašćenog proizvođača električne energije. Povlašćeni proizvođač ima pravo na podsticajnu otkupnu cijenu električne energije u skladu sa tarifnim sistemom za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije koji je donijela Vlada, kao i druge pogodnosti koje proizilaze iz tog statusa (prednost pri preuzimanju proizvedene električne energije od strane prenosnog ili distributivnog sistema, oslobađanje balansne odgovornosti i druge).

Budući da je sva legislativa na polju podsticanja proizvodnje energije iz obnovljivih izvora već donešena (Vlada i nadležno ministarstvo donijeli su podzakonska akta kojima se definišu uslovi za ostvarivanje statusa povlašćenog proizvođača i izdavanje garancija porijekla, kao i da je donijet tarifni sistem za utvrđivanje cijena električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije), stvoreni su normativni preduslovi za intenziviranja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, a time i za realizaciju ovlašćenja Agencije.

U tekućoj godini intenzivirana je izgradnja proizvodnih objekata iz obnovljivih izvora (naročito malih hidroelektrana). Vlada je do sada izdala sedamnaest koncesija za izgradnju malih hidroelektrana od čega je značajan broj već u fazi izgradnje. U narednoj godini se očekuje i početak izgradnje vjetroelektrana na Krnovu. Takođe ima najava i za izgradnju elektrana koje će za pogonsko gorivo koristiti biomasu. Sve to ukazuje da u 2015. godini treba očekivati veći broj zahtjeva za sticanje statusa povlašćenog proizvođača.

Agencija će u 2015. godini nastaviti sa vođenjem registra garancija porijekla i registra povlašćenih proizvođača, koji se za sada vode u elektronskoj formi, pomoću jednostavne Excell aplikacije, a čija transparentnost je obezbijeđena na način što je isto dostupno na web strani Agencije. Takođe, Agencija će izvršiti i godišnju analizu udjela obnovljivih izvora energije i kogeneracije u ukupnoj proizvodnji i potrošnji električne energije, kako je to i propisano Zakonom.

2.6.8. Stvaranje daljih pretpostavki za zaživljavanje tržišta električne energije

Svojim opredjeljenjem za pristupanje evropskim integracijama, Crna Gora je, pored ostalog, prihvatila i obavezu da organizovanje i način funkcionisanja energetskog sektora uredi u skladu sa energetskim pravilima EU, koja, kao jedan od osnovnih ciljeva, imaju stvaranje konkurencije u obavljanju energetskih djelatnosti i otvaranje liberalizovanog tržišta električne energije i gasa.

Otvaranje tržišta i uvođenje konkurencije u elektroenergetski sektor predstavlja veliku promjenu u načinu poslovanja sektora u cjelini, koja podrazumijeva uvođenje nekih novih djelatnosti (operator tržišta, trgovina električnom energijom, tržišno snabdijevanje), podjelu djelatnosti na tržišne (proizvodnja, trgovina i snabdijevanje) i netržišne (prenos i distribucija) i njihovo međusobno razdvajanje, kao i formiranje novih energetskih subjekata, od kojih neki moraju biti potpuno razdvojeni od vertikalno integrisanog elektroprivrednog preduzeća (Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić).

Tokom proteklih godina, Agencija i drugi učesnici u ovom procesu su, saglasno svojim obavezama, intenzivno radili na stvaranju uslova za razvoj konkurencije i otvaranje tržišta električne energije u Crnoj Gori. U najkraćem, izvršeno je:

- Obezbijeđen regulatorno - pravni okvir, tj. donijeta su sva propisana akta (metodologije, pravilnici, pravila, uputstva i sl.) kojima se uređuju sva pitanja u vezi sa organizovanjem, radom i razvojem tržišta električne energije u Crnoj Gori;
- Potpuno pravno i vlasničko izdvajanje „Elektroprenos“-a od „Elektroprivrede Crne Gore“ i formiranje novog energetskog subjekta „Crnogorski elektroprenosni sistem AD Podgorica“, koji je u potpunosti tehnički opremljen i stručno - kadrovski osposobljen za obavljanje funkcije operatora prenosnog sistema, u skladu sa zahtjevima Evropske asocijacije operatora prenosnih sistema (ENTSO E).
- Konstituisan je „Crnogorski operator tržišta električne energije DOO Podgorica“, kao nezavisni operator, čija je osnovna djelatnost organizovanje i upravljanje radom tržišta u Crnoj Gori, koji je tehnički i stručno osposobljen za obavljanje osnovne djelatnosti, u skladu sa Zakonom i Tržišnim pravilima.

Konačno, ove promjene su rezultirale i novinama u načinu obavljanja nekih aktivnosti, odnosno:

- Dodjele prenosnih kapaciteta na interkonektivnim vodovima se vrši putem aukcija, u skladu sa Pravilima za dodjelu prenosnih kapaciteta i to predstavlja jedan od osnovnih segmenata otvorenog tržišta električne enegije;
- Kupci direktno priključeni na prenosni sistem (KAP, Željezara, Željeznička infrastruktura i TE „Pljevlja“ - sopstvena potrošnja) se više ne snabdijevaju kod javnog snabdjevača, po regulisanim tarifama, već kod tržišnih snabdjevača, u skladu sa bilateralnim ugovorima, zaključenim na tržišnim principima;
- Na crnogorskom tržištu je registrovano 30 - tak učesnika iz zemlje i inostranstva i njihov broj je u stalnom porastu,

što sve zajedno pokazuje da je u Crnoj Gori počelo postepeno zaživljavanje realnog energetskog tržišta.

U 2015. godini Agencija će, u skladu sa svojim obavezama, nastaviti sa radom na daljem poboljšanju normativnih akata i stvaranju drugih uslova koji treba da omoguće pojavu većeg broja učesnika, samim tim jačanju konkurencije i tržišta u Crnoj Gori.

2.6.9. Priprema tarifnih kupaca za snabdijevanje na tržištu električne energije

U skladu sa Zakonom, od 1. januara 2015. godine, tarifni kupci električne energije će postati kvalifikovani kupci, što će formalno značiti potpuno otvaranje maloprodajnog tržišta električne energije u Crnoj Gori. To praktično znači da će od tog datuma, i domaćinstva imati pravo da sami biraju svog snabdjevača električnom energijom, po cijenama i uslovima u skladu sa ugovorom o snabdijevanju, koji su dužni da zaključe.

S obzirom da to predstavlja veliku promjenu, posebno za domaćinstva koja čine najbrojniju kategoriju potrošnje, kao i još uvijek nedovoljnu konkurenciju u snabdijevanju, Zakonom je predviđeno da se i nakon 1. januara 2015. godine, snabdijevanje ovih kupaca nastavi na isti način, tj. od strane javnog snabdjevača (Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić), sve dok kupci ne promijene snabdjevača.

U takvim okolnostima, koje za sve kupce predstavljaju veliku novinu i nepoznanicu, Agencija ima obavezu da priprema i provodi aktivnosti u cilju što boljeg edukovanja i

upoznavanja kupaca sa novim uslovima, odnosno mogućnostima u načinu snabdijevanja električnom energijom.

Očekuje se da će novi zakon o energetici, preciznije utvrditi uslove, tj. trajanje i cijene snabdijevanja ovih kupaca, prije nego pronađu svog snabdjevača. U skladu sa tim odredbama, Agencija će, saglasno svojim ovlašćenjima i mogućnostima, preduzeti sve što je potrebno u cilju stvaranja uslova da kupci u potpunosti razumiju svoja prava i mogućnosti i da u novim okolnostima što bolje iskoriste povoljnosti koje će im biti na raspolaganju.

2.6.10. Rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetskih subjekata i rješavanje sporova između energetskih subjekata ili između energetskih subjekata i korisnika njihovih usluga putem arbitraže

U skladu sa Zakonom Agencija, kao drugostepeni organ odlučuje po žalbama kupaca ili, pak, budućih kupaca električne energije, na akte energetskih subjekata kojima je odlučeno o njihovom pravu ili obavezi. Stoga će rješavanje prigovora i žalbi na odluke i rješenja operatora prenosnog ili distributivnog sistema o odbijanju pristupa, odnosno priključenja na prenosni ili distributivni sistem, na uslove izdate u saglasnosti za priključenje, kao i na obračun električne energije u slučajevima neovlašćene potrošnje i u slučajevima obustave isporuke električne energije krajnjim kupcima, i u 2015. godini biti jedna od značajnijih aktivnosti Agencije. Međutim, nadležnost Agencije kao drugostepenog organa novim zakonom je značajno izmijenjena, tako da će osim po navedenim žalbama odlučivati i o žalbama na akt operatora o ispunjenosti uslova za priključenje na prenosni, odnosno distributivni sistem električne energije i na akt o utvrđivanju postojanja neovlašćene potrošnje, kao i po žalbama kupaca na odluke snabdjevača o iznosu kompenzacije po osnovu neispunjenja minimuma standarda kvaliteta, nepridržavanja opštih uslova za snabdijevanje i nepoštenog poslovanja prema kupcu, pa je izvjesno da će se znatno uvećati broj podnijetih žalbi.

S obzirom da Zakon predviđa mogućnost da Agencija rješava sporove između energetskih subjekata ili između energetskih subjekata i korisnika njihovih usluga koji proizilaze iz njihovih ugovornih odnosa, ukoliko joj ugovorne strane povjere rešavanje spora, očekuje se aktivnost Agencije i u tom dijelu.

2.6.11. Izrada godišnjih izvještaja i planova koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore

Zakonske obaveze Agencije koje su na godišnjem nivou, odnose se na utvrđivanje dokumenata koja se dostavljaju Skupštini Crne Gore na razmatranje i usvajanje, i odnose se na:

- predlog Finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu za 2014. godinu, rok za dostavljanje je do 30. aprila 2015. godine,
- godišnji izvještaj o stanju energetskog sektora za 2014. godinu, čiji rok za dostavljanje je do 30. juna 2015. godine, (odnosno po Nacrtu zakona o energetici do 31. jula), i
- predlog Finansijskog plana sa planom rada za 2016. godinu, rok za dostavljanje je do 30. septembra 2015. godine.

Rad na navedenim dokumentima, zbog svojih specifičnosti, iziskuje angažovanje svih zaposlenih kadrova Agencije koji, planski i po sektorima, obrađuju podatke i materijale prikupljene kroz prethodni rad Agencije, a koji se odnosi na: izvještaje i dokumentaciju dostavljenu od strane energetskih subjekata, izvještaje o monitoringu energetskih subjekata, podaci o funkcionisanju energetskog sektora u odnosnoj godini, rezultate ispunjavanja zakonskih obaveza i obaveza koji proističu iz izdatih licenci i druge relevantne podatke.

2.6.12. Postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama o djelatnostima iz energetskog sektora sa kojima Agencija raspolaže

Transparentnost rada Agencije, kao zakonske obaveze, još jače je izražena mogućnošću pružanja informacija zainteresovanim licima, na način propisan Zakonom o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list CG", broj 44/2012).

Zainteresovanost lica za slobodan pristup informacijama kojima Agencija raspolaže je u porastu, tako da, imajući u vidu specifičnosti poslova koje obavlja Agencija, za očekivati je da se ovaj trend nastavi i u 2015. godini. Postupanje po zahtjevima za pristup informacijama zahtijeva značajno kadrovsko angažovanje i vrijeme na obradi zahtjeva, identifikovanju i sređivanju dokumentacije kojoj se omogućava pristup i obavljanju drugih pravno-administrativnih poslova u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama i Zakonom o opštem upravnom postupku.

2.6.13. Analiza i sagledavanje potrebe izmjena postojećih internih opštih akata Agencije

Internim opštim aktima Agencije uređena je unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta, poslovanje i način rada, nadležnosti Organa Agencije i odlučivanje, i druga pitanja od značaja za njen rad. U cilju blagovremenog i potpunog uređivanja pitanja od značaja za rad i funkcionisanje Agencije, na osnovu praćenja primjene ovih akata, redovno se sagledava potreba izmjena i dopuna istih.

Ono što je za očekivati jeste da će i ova aktivnost Agencije posebno doći do izražaja usvajanjem novog zakona, prema kojem će biti neophodno izvršiti usklađivanje Statuta Agencije, i dostavljanje Skupštini Crne Gore na usvajanje, a nakon toga i drugih internih akata.

2.6.14. Obavljanje poslova javnih nabavki

Agencija obavlja poslove javnih nabavki u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama ("Službeni list CG", broj 42/11), u okviru odobrenih sredstava, po pozicijama za tekuću poslovnu godinu. Službenik za javne nabavke vrši nabavku roba i usluga putem neposredne pogodbe, metodom šopinga i tendera i odgovoran je za tačnost i transparentnost sprovođenja postupka javnih nabavki.

Obaveze Službenika za javne nabavke u 2015. godini su:

- sačinjavanje Izvještaja o javnim nabavkama za 2014. godinu i njegovo dostavljanje organu uprave nadležnom za poslove javnih nabavki, do 28. februara 2015. godine, i
- sačinjavanje Plana javnih nabavki za 2015. godinu, do kraja januara 2015.godine.

3. REALIZACIJA PLANA RADA

Kako bi se realizacija poslova koji su utvrđeni predmetnim planom sprovela na što kvalitetniji i efikasniji način, direktor Agencije će pripremiti kvartalne planove rada, operativnog karaktera, kojima će se odrediti konkretni poslovni zadaci, nosioci i učesnici poslova i rokovi izvršenja istih.

Broj: 14/2450-3

Podgorica, 30.septembar 2014. godine

Predsjedavajući Odbora Agencije

Branislav Prelević, s.r.